

David Bondia Garcia

RESOLUCIÓ DEL SÍNDIC DE GREUGES REFERENT A L'ESTUDI D'OFICI RELATIU AL PROCÉS D'IMPLEMENTACIÓ DE DISPOSITIUS DE GRAVACIÓ PERSONALS EN L'UNIFORME DE LA GUÀRDIA URBANA

Descripció dels fets objecte de la queixa

La Sindicatura de Greuges de Barcelona va iniciar un estudi d'ofici per conèixer el seguiment de la recomanació efectuada el 19 de març de 2019, en què es demanava la generalització de l'ús de càmeres en l'uniforme dels agents de la Guàrdia Urbana de Barcelona (a partir d'ara GUB).

El 5 de març de 2020, la Sindicatura rebia una comunicació de l'òrgan municipal mitjançant la qual s'informava que ja havia finalitzat el període de proves d'ús d'aquests dispositius i que en breu s'incorporaria aquesta eina de treball amb la seva adquisició.

Actuacions fetes

Per tal d'estudiar el seguiment de la mesura, es va sol·licitar, en data 9 de juny de 2021, informació a l'Àrea de Prevenció i Seguretat.

Resposta dels òrgans afectats

En data 28 de juny de 2021 aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada en què s'exposa que, de les fases de proves desenvolupades sobre la implementació dels dispositius personals de gravació (d'ara endavant DPG), s'havien assolit els objectius següents:

1. Objectius de procés:

- L'elaboració del procediment operatiu que regula l'ús dels DPG a la GUB.
- L'activitat formativa adreçada a totes les persones usuàries.
- La creació del sistema de registre de les gravacions efectuades.
- L'establiment d'un sistema de comunicació amb la Direcció General d'Administració de Seguretat per al control de les gravacions efectuades.

2. Objectius operatius:

- Quant a la valoració dels recursos necessaris per una implementació plenament operativa, després de fer un càlcul dels recursos materials, es van tenir en compte diversos factors, com la comparativa amb altres cossos de policia propers i les possibilitats d'inversió futura, tenint en compte que l'objectiu de màxims d'una càmera per agent es considera inabastable a curt termini. Es presenten unes conclusions amb la descripció de l'adquisició de DPG que es considera viable i del desplegament de les adquisicions en etapes, que comencen amb el tancament del projecte d'implementació.

- Pel que fa a la valoració de la utilitat dels DPG per al sistema de seguretat pública de la ciutat, expliquen que la quantitat de gravacions efectuades amb justificació per intervenció policial ha estat baixa, tot i que s'ha de posar en relació amb el nombre de dispositius disponibles de manera efectiva a la via pública en cada moment. Consideren que la proposta de desenvolupament de la implementació definitiva per fases d'ampliació sembla la manera més objectiva d'observar-ne la utilitat real. Ressenyalen que la Comissió de Control dels Dispositius de Videovigilància de Catalunya i la Direcció General d'Administració de Seguretat han fet un control exhaustiu de les gravacions efectuades fins al moment, que ha servit per tancar el cercle de seguiment de la comissió d'implementació.

A continuació, exposen les conclusions després de tancar la fase d'implementació en proves.

Pel que fa a la implementació definitiva, exposen tres etapes diferents:

- Etapa 0: consideren la fase d'implementació en proves com una etapa 0 del procés d'implementació definitiva, i es refereixen als DPG testats, que es corresponen a dues marques diferents.
- Etapa 1: expliquen que, d'acord amb els dos proveïdors que han col·laborat en la fase d'implementació de proves, es va acordar prorrogar el període de cessió dels dispositius i del software de gestió durant uns mesos, mentre es preparava el concurs de subministrament.
- Etapa 2: indiquen el nombre de DPG que consideren que calen desplegar, que són un total de 260. Subratllen que aquest dispositius es distribuïran entre totes les unitats territorials (d'ara endavant UT), que disposaran d'una per sector policial operatiu, cosa que assegurarà una distribució territorial completa. També assenyalen que es proposarà que tres comandaments de cada UT facin ús habitual d'un DPG, i es reforçarà el nombre de dispositius en les UT1 i UT2, ateses les problemàtiques específiques d'aquests territoris. Expliquen que també disposaran de DPG la Unitat de Suport Diürn i la Unitat de Platges, i especifiquen que, en aquest darrer cas, fora de la temporada de platges els dispositius serviran per poder mantenir la distribució en cas d'avaria.

Assenyalen que també disposaran de DPG la Divisió de Seguretat i Investigació i la Divisió de Transit i Seguretat Viària.

- Etapa 3: manifesten que en aquesta etapa de desplegament podran valorar la necessitat d'arribar a una provisió de DPG que garanteixi una dotació d'agent de la GUB en servei en un moment determinat, i expliquen que la comissió de treball considera que durant l'etapa 2 l'ús gairebé generalitzat dels dispositius permetrà disposar de més dades que justifiquin una inversió d'aquesta dimensió.

David Bondia Garcia

Finalment, es refereixen als requeriments de procediment, els de hardware, els de software, i els de l'autorització d'ús. Aquests requisits han de garantir la seguretat en l'ús de les càmeres per part dels agents policials, i el tractament que es fa de les captacions d'imatges.

CONSIDERACIONS

Al llarg dels darrers anys, la Sindicatura de Greuges de Barcelona ha rebut diferents queixes de la ciutadania que qüestionaven actuacions policials, així com el tracte rebut per part dels agents actuants, que consideraven inadequat i mancat de l'exemplaritat a què estan obligats els agents quan es dirigeixen a la ciutadania. Obligació aquesta recollida en l'article 10.2 b) de la Llei 16/1991, de 10 de juliol, de les policies locals, que considera com a falta lleu la incorrecció envers els ciutadans.

En el tractament d'aquest tipus de queixes ens hem trobat amb dificultats per conèixer quines van ser les circumstàncies que van envoltar els fets denunciats. La immediatesa de les actuacions policials fa difícil aportar proves que permetin acreditar els fets i, davant la manca d'elements probatoris, aquestes situacions acostumen a finalitzar amb el pronunciament municipal que no es pot provar el tracte denunciat. I això després de demanar la versió dels agents implicats, i sense tenir en compte la possibilitat que aquests narrin els esdeveniments amb la càrrega de subjectivitat pròpia de qui pot ser part perjudicada.

En diverses ocasions, la Sindicatura de Greuges ha recordat al consistori que, quan els agents actuen com a denunciats sobre uns fets, les seves declaracions tenen el mateix valor que la resta de les parts implicades en els esdeveniments, tot i que siguin agents de l'autoritat. Per tant, no els assisteix la presumpció de veracitat que sí que opera en altres àmbits, com el sancionador.

Per aquest motiu, **al llarg d'aquests darrers anys ha estat reincident la recomanació d'aquesta institució de la necessitat de dotar els agents de la GUB de càmeres unipersonals** en el seu uniforme que puguin enregistrar les actuacions més controvertides i puguin servir de prova en aquelles actuacions que són objecte de queixa o de denuncia de la ciutadania. I especialment en els casos d'actuacions que tenen una especial transcendència social.

De fet, **la captació d'imatges en vies públiques per les forces i cossos de seguretat es regeix per la seva legislació específica**, constituïda per la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, de la utilització de videocàmeres per les forces i cossos de seguretat en llocs públics (la consideració de la Policia Municipal com a membre de les forces i cossos de seguretat, està recollida en l'article 2 c) de la Llei orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat).

Quant als supòsits en què és possible la utilització de càmeres mòbils, i sobre els principis als quals s'ha d'ajustar la seva utilització (principi de proporcionalitat, en la seva doble versió d'idoneïtat i d'intervenció mínima), aquests estan establerts a la mateixa Llei orgànica 4/1997, que regula un àmbit ampli per al seu ús, en concret,

“contribuir a assegurar la convivència ciutadana, l’erradicació de la violència i la utilització pacífica de les vies i espais públics, així com de prevenir la comissió de delictes, faltes i infraccions relacionats amb la seguretat pública”.

Volem ressaltar que en el marc de les entrevistes mantingudes des de la Sindicatura amb els representants policials de les diverses UT, aquests es mostraven favorables a la inclusió d’aquesta eina de treball, ja que consideraven que els podia donar més legitimitat en les seves intervencions, i alhora una major seguretat jurídica a la ciutadania sobre l’ús de l’autoritat per part dels agents policials.

Darrerament, la Sindicatura ha conegut que el passat dia 10 de novembre de 2021 l’Ajuntament de Barcelona va adjudicar a una empresa el contracte que té per objecte el subministrament de 150 DPG.

El mateix consistori defensa la mesura de la implementació dels DPG, i fa referència a la millora de diferents aspectes que són bàsics per a la prestació d’un servei policial de qualitat. Entre els quals:

- Disposar de plenes garanties per a la seguretat pública, tant pel que fa als drets i llibertats de les persones com per a la mateixa actuació policial.
- Reduir la quantitat de queixes i denúncies per presumptes males praxis policials.
- Percebre la transparència per part de la ciutadania i del mateix cos de la GUB.
- Augmentar la qualitat del servei.
- Augmentar l’adequació als principis deontològics per a tota la plantilla.
- Augmentar la confiança en la valoració del servei per part de la ciutadania.
- Millorar en la qualitat de les diligències de la GUB en permetre que es puguin aportar les imatges com a elements probatoris.

Ara bé, tampoc podem perdre de vista que **aquesta facultat de captar imatges que tenen els cossos de seguretat té una incidència en els drets a la privacitat, a la pròpia imatge i a la protecció de dades de què gaudeix la ciutadania**. La captació i el tractament de les imatges està subjecta a la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, a través de la qual s’adapta al marc jurídic el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, relatiu a la protecció de les persones físiques, pel que respecta al tractament de dades personals i a la lliure circulació d’aquestes dades.

Segons l’esmentada normativa, abans de l’adopció de les mesures s’ha de valorar el risc inherent als tractaments, i s’han d’adoptar totes les precaucions per impedir accessos indeguts a les dades que es capten. Per això és important que s’adoptin totes les precaucions necessàries per evitar accessos indeguts a les dades que es capten. En aquest sentit, observem que aquestes mesures de seguretat s’han tingut en consideració en el Plec de prescripcions tècniques per a la contractació del subministrament de dispositius de gravació personal i software de gestió per a la Guàrdia Urbana de Barcelona, que preveu que la descàrrega de les imatges es faci de forma automàtica i que no es puguin eliminar ni modificar les gravacions. Així mateix, la Comissió de Control dels Dispositius de Videovigilància de Catalunya tindrà la

David Bondia Garcia

finalitat de vetllar per la garantia del dret a la privacitat, a la intimitat i a la pròpia imatge de la ciutadania, i haurà de ser informada de tots els enregistraments que es realitzin amb els DPG per assegurar que es compleixen els seus criteris d'ús.

També, en aplicació d'aquest règim jurídic, els agents que facin ús del DPG estaran obligats a comunicar-ho a les persones que en puguin resultar afectades, i hauran d'informant-les sobre com poden exercir els seus drets.

Com dèiem anteriorment, l'Ajuntament ha finalitzat el procés de contractació dels primers 150 DPG que s'implementaran al cos, i això després d'haver realitzat una prova pilot de valoració, en què també es va definir un procediment operatiu i un protocol d'actuació dels DPG que especificava quines eren les situacions i els motius a partir dels quals es podia iniciar una gravació.

El consistori té previst fer una distribució dels aparells de manera que totes les UT i altres unitats policials en disposin, i alhora es reforçarà amb més dispositius aquelles UT que presenten una problemàtica singular (UT1 i UT2). Així mateix, s'haurà d'elaborar un pla de formació dirigit als agents als quals s'assigni un DPG.

La Sindicatura fa una valoració positiva de la mesura, però considera que **disposar únicament de 150 dispositius pot resultar insuficient si tenim en compte que la plantilla actual de la GUB està formada per més de tres mil operatius que en podrien fer-ne ús**, i que l'estudi facilitat per la GUB a aquesta institució recollia una proposta inicial de 260 dispositius. També s'ha de considerar el que es recull a l'informe justificatiu del contracte, segons el qual els dispositius adquirits tindran una durada de cinc anys. Per això **entenem que és necessari que s'adquireixin noves partides de DPG per tal de dimensionar adequadament aquest recurs**.

Ara, però, **caldrà fer una avaluació sobre el resultat de la implementació dels DPG**, i comprovar si es compleixen els objectius previstos pels responsables municipals i, especialment, si s'aprecia una reducció de la quantitat de queixes i denúncies ciutadanes relacionades amb presumptes males praxis policials.

Hem de concloure, doncs, que amb l'adquisició dels DPG **la GUB ha seguit les reiterades recomanacions de la Sindicatura de Greuges de Barcelona, tot i que es valora insuficient el nombre de dispositius de què es disposarà inicialment**.

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta Municipal de Barcelona i el Reglament que regula aquesta institució, aquesta Sindicatura té com a missió valorar si s'ha produït un greuge i, considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, l'actuació de l'**Àrea de Prevenció i Seguretat** ha estat idònia pel que fa a l'adquisició d'una partida de dispositius personals de gravació, tot i que el nombre de dispositius pot resultar insuficient.

En conseqüència, emeto la següent decisió:

- **Recomanar** a l'Àrea de Prevenció i Seguretat que, en la mesura que es pugui, es vagin adquirint noves partides de dispositius personals de gravació, per assegurar el correcte dimensionament del recurs en consideració al nombre d'agents policials.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i del seu contingut s'informarà la persona interessada.

Barcelona, gener de 2022